

การเมืองและการจัดการปกครองท้องถิ่นตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา

Local Governance and Politics According to Sufficiency Economy Philosophy and King Bhumibol's Science

ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ / Chaiyon Praditsil

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี / Faculty of Humanities and Social Sciences, Rambhai Barni Rajabhat University, Thailand

E-mail: chaiyon49@gmail.com

จำลอง แสนเสนาะ / Chamlong Saensanoh

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี / Faculty of Humanities and Social Sciences, Rambhai Barni Rajabhat University, Thailand

E-mail: chamlong.san@hotmail.com

พรทิwa อาชีวะ / Porntiwa Archeewa

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี / Faculty of Humanities and Social Sciences, Rambhai Barni Rajabhat University, Thailand

E-mail: ar_porntiwa@hotmail.com

อัสวิน แก้วพิทักษ์ / Ussavin Kaewpitak

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี / Faculty of Humanities and Social Sciences, Rambhai Barni Rajabhat University, Thailand

E-mail: ussavin.kpt@gmail.com

ประวัติบทความ

ได้รับบทความ 19 เมษายน 2562 แก้ไข 20 พฤษภาคม 2562 ตอรับ 21 พฤษภาคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ เกี่ยวกับศาสตร์พระราชาและศึกษาระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงศึกษาตัวแบบการขับเคลื่อนการเมืองและการจัดการปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคตะวันออก วิจัยดำเนินการวิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงกรณีศึกษา การวิจัยเชิงผสมผสาน และวิธีวิทยาการถอดบทเรียน ข้อค้นพบจากการศึกษา พบว่า องค์ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา สามารถประยุกต์กับการปกครองท้องถิ่นได้โดยมีบทบาทในฐานะหลักชี้แนะเชิงจริยธรรมของทฤษฎีการปกครองท้องถิ่นแนวใหม่ เช่น หลักประโยชน์ส่วนรวม หลักความซื่อสัตย์ สุจริต จริ่งใจต่อกัน หลักการมีส่วนร่วม หลักรู้ รัก สามัคคี หลักการพึ่งตนเอง หลักพออยู่พอกิน เป็นต้น ในส่วนของข้อค้นพบระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 6 แห่งในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก พบว่า มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2 แห่งที่มีความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับ

เข้าใจหรือองค์กรแห่งความสุข ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีก 4 แห่งนั้น อยู่ในระดับเข้าข่ายหรือองค์กรแห่งความยั่งยืน ข้อค้นพบสุดท้าย พบว่าเสนอตัวแบบการขับเคลื่อนการเมืองและการจัดการปกครองท้องถิ่น ได้แก่ ตัวแบบการใช้เวทีเสวนารูปแบบสภาภาพของผู้นำทางการเมืองในท้องถิ่น และตัวแบบการพัฒนาให้สภาภาพที่มีลักษณะไม่เป็นทางการมาเป็นองค์กรชุมชนที่ได้รับการรับรองสถานภาพทางกฎหมายในการทำงาน

คำสำคัญ: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, การเมืองท้องถิ่น, การจัดการปกครองท้องถิ่น, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, ศาสตร์พระราชา

Abstract

The research aimed to synthesize body of knowledge concerning The King's science, to measure level of Sufficiency Economy and to propose model of politics and governance of local government in eastern region. The research used case-study methodology, mixed methods research and lesson-learned methodology. The results showed sufficiency economy philosophy and the King's science based ethical quilting principles on new localist theory e.g. public interest, honesty, participation, living in harmony and unity, self-reliance, living in contentment. For the six case studies, the research found two local government organizations were at the level on comprehensives of Sufficiency Economy or being an organization of well being and the others were at level of partial practice of sufficiency economy or being an organization of sustainability. Finally, the research proposed the model of local politics and governance in the form of local café forum to be improves into an official status of a tambon community assembly.

Keywords: Local Government, Local Politics, Local Governance, Sufficiency Economy Philosophy, King Bhumibol's Science

บทนำ

การปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่ของไทยนับได้ว่าเป็นสถาบันที่มีการพัฒนามาอย่างยาวนาน ตั้งแต่เริ่มดำเนินการปกครองท้องถิ่นมาตั้งแต่ พ.ศ.2440 จนถึงปัจจุบัน นับเป็นเวลามากกว่า 120 ปี อย่างไรก็ตาม พัฒนาการของการปกครองท้องถิ่นดังกล่าว สามารถแบ่งออกเป็น 3 ช่วงใหญ่ๆ คือ การปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่ภายใต้นโยบายการรวมอำนาจ (Centralization) การปกครองท้องถิ่นภายใต้นโยบายการแบ่งอำนาจ (Deconcentration) และการปกครองท้องถิ่นภายใต้นโยบายการกระจายอำนาจ (Decentralization)

การปกครองท้องถิ่นภายใต้นโยบายการกระจายอำนาจถือได้ว่าเป็นนโยบายหลักร่วมสมัยที่เริ่มดำเนินการเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 และส่งผลกระทบทกลายเป็นข้ออ้างในความพยายามกลับมาสืบบทบาทของระบบการรวมศูนย์ (Recentralization) อีกครั้งหนึ่ง ความพยายามของระบบการรวมศูนย์อำนาจ เป็นกระบวนการที่ก่อรูปอย่างเป็นขั้นเป็นตอนตั้งแต่รัฐประหารใน พ.ศ.2549 และ 2557 จนก่อให้เกิดการในการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 กระแส คือ การสนับสนุนการกระจายอำนาจ (Decentralists) และการส่งเสริมการกลับมาของการรวมศูนย์อำนาจ (Centralists) (ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2550) ดังนั้น การปกครองท้องถิ่นในปัจจุบันจึงอยู่ในกระบวนการต่อสู้ที่ยังไม่ลงตัว (Dilemma) ระหว่างกลุ่มที่สนับสนุนการกระจายอำนาจตามกรอบนโยบายของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 และตั้งอยู่บนทฤษฎีท้องถิ่นนิยมแนวเก่า (Old localism) กับกลุ่มที่สนับสนุนการรวมศูนย์อำนาจหลังรัฐประหาร พ.ศ.2557 ที่ผ่านมา โดยการนำของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ บทความวิจัยนี้จึงขอเสนอทางเลือกที่สาม ซึ่งเป็นการนำภูมิปัญญาของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชามาใช้ในการเมืองและการปกครองท้องถิ่นของไทย

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชาเป็นภูมิปัญญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร หรือในหลวงรัชกาลที่ 9 ได้ทรงพัฒนาขึ้น

เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ราษฎรตลอด 7 ทศวรรษที่ทรงครองราชย์ ภูมิปัญญาดังกล่าวมีลักษณะเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ของสหวิทยาการแบบองค์รวม ดังปรากฏในพระบรมราชโองการ พระราชดำรัส และพระราชดำรินโอกาสต่างๆ รวมถึงโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริถึง 4,685 โครงการ ถึงแม้ว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชายังไม่ปรากฏแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นโดยตรง แต่เราก็สามารถประยุกต์เนื้อหาเกี่ยวกับการปกครองในลักษณะกว้างๆ ที่สำคัญก็คือ พระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ที่ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” รวมถึงพระบรมราชโองการและพระราชดำรัสเกี่ยวกับการปกครองในระบบประชาธิปไตย การปกครองภายใต้หลักนิติธรรม หลักความสามัคคี และการสร้างพลเมืองด้วยการศึกษามาใช้ในการเมืองและการจัดการปกครองท้องถิ่นในปัจจุบันของไทยได้ (คณะอนุกรรมการศึกษาปรัชญาทฤษฎีแห่งศาสตร์พระราชาในคณะกรรมการขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชาสภามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ จังหวัดปทุมธานี, 2559)

จากการสำรวจวรรณกรรมทางวิชาการซึ่งประกอบด้วยงานวิจัยและเอกสารทางวิชาการ เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นของไทย พบว่า มีงานทางวิชาการอยู่น้อยมากที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ/หรือศาสตร์พระราชามาใช้ในการเมืองและการจัดการปกครองท้องถิ่นโดยตรง การวิจัยในกลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัย เช่น งานของอภิชัย พันธเสน หรือ งานของ นิธิทร วิทยาเกียรติเลิศ และ วัลลภ รัฐฉัตรานนท์ เรื่อง ความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเจ้าหน้าที่ในสหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด (ในพระบรมราชูปถัมภ์) ปภาวรินทร์ พิธรัตน์ และ นิตยา เงินประเสริฐศรี เรื่อง ประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 104 ค่ายสมเด็จพระเอกาทศรถ จังหวัดพิษณุโลก และ Jermisittiparsert, Atsadamongkhon, & Sriyakul เรื่อง Politics in the Process of Establishing Local Development Plan: Case Study of the Lan Tak Fah Subdistrict Administrative Organization, Nakornchaisri, Nakornpathom, Thailand พบว่า เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงและ/หรือศาสตร์พระราชาในด้านอื่นเป็นหลัก ซึ่งยังไม่ลงไปสู่มิติการเมืองและการจัดการปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนการสำรวจงานวิจัยและเอกสารทางวิชาการของนักศึกษาก็ยังพบอีกว่า ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับศาสตร์พระราชาที่ว่าการเมืองและการปกครองท้องถิ่นโดยตรง การศึกษาในปัจจุบันเป็นการวิจัยในแง่มุมอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการเมืองและการจัดการปกครองท้องถิ่น คือ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานท้องถิ่นเป็นสำคัญ การบริหารงานท้องถิ่นในที่นี้ตั้งอยู่บนกรอบขององค์ความรู้เกี่ยวกับวิชาการพัฒนาการบริหาร (Development administration) ซึ่งประกอบด้วยการพัฒนาการบริหาร (Development of administration) และการบริหารเพื่อการพัฒนา (Administration of development) กล่าวคือ การพัฒนาการบริหารมีเนื้อหาครอบคลุมการพัฒนาโครงสร้าง กระบวนการและพฤติกรรมของคนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ส่วนการบริหารเพื่อพัฒนานั้นจะเน้นการบริหารโครงการพัฒนาในด้านต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กล่าวโดยสรุปแล้ว สถานภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน เป็นองค์ความรู้ที่เปรียบเสมือนอยู่ในส่วนที่เป็น “ปลายน้ำ” แต่ยังขาดการประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นระดับ “ต้นน้ำ” และ “กลางน้ำ” คือการศึกษาเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นและการจัดการปกครองท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าจะนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชามาใช้ในการเมืองและการปกครองท้องถิ่นได้อย่างไร โดยคาดหวังว่างานวิจัยนี้จะสามารถพัฒนาตัวแบบในการขับเคลื่อนการเมืองและการจัดการปกครองท้องถิ่นของไทยตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ เกี่ยวกับศาสตร์พระราชาที่ว่าการเมืองและการจัดการปกครองท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อศึกษาระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงของตำบลกรณีศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก

3. เพื่อศึกษาตัวแบบการขับเคลื่อนการเมืองและการจัดการปกครองท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในตำบลกรณีศึกษาของภาคตะวันออก

การทบทวนวรรณกรรม

ในการทบทวนเอกสารทางวิชาการในเชิงทฤษฎี ผู้วิจัยขอเสนอแนวคิดหลัก (core concept) เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ที่สำคัญดังนี้

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา

อภิชัย พันธเสน และคณะ (2549: 180) ได้จัดวางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในกลุ่มของแนวคิดทางสังคมทางเลือก (Alternative social thoughts) อาทิ พุทธเศรษฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์แนวใหม่หรือเศรษฐศาสตร์สังคม (Social economics) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความแตกต่างจากเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก (Mainstream economics) ในหลายระดับและหลายลักษณะเนื่องจากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเกิดขึ้นในบริบทที่มีเงื่อนไขสำคัญกล่าวโดยสรุปแล้ว อภิชัย พันธเสนได้สรุปเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงก็คือเกิดผลที่เป็นประโยชน์สุขสำหรับสรรพชีวิตทั้งมวล ซึ่งพัฒนามาจากผลลัพธ์ (Outcome) ก็คือการทำปัจเจกชน ครอบครัว ชุมชน องค์กร และสังคมมีความสุข ผลลัพธ์และเป้าหมายขั้นสุดท้ายดังกล่าวเกิดจากการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงที่ต้องอาศัยปัจจัยนำเข้า (2 ปัจจัยหลัก) คือปัจจัยด้านคุณธรรม ได้แก่ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทนและการขยันหมั่นเพียร ส่วนปัจจัยด้านความรู้จะประกอบด้วยรอบรู้ รอบคอบ (ปัญญาและสติ) ปัจจัยนำเข้าทั้ง 2 จะนำไปสู่กระบวนการซึ่งเป็นเรื่องของความมีเหตุผล ความพอประมาณ และภูมิคุ้มกันซึ่งทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นวิธีการดำเนินชีวิตอยู่บนทางสายกลาง ผลจากกระบวนการจะนำไปสู่ผลผลิตในรูปของความยั่งยืนซึ่งอธิบายได้ว่าเป็นระบบที่ไม่ทำลายทุนที่มีอยู่เดิมในรูปแบบต่างๆ ตั้งแต่ทุนมนุษย์ ทุนทางกายภาพ ทุนทางสังคมวัฒนธรรมถึงทุนสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในสภาพที่ยั่งยืน สมดุลและมั่นคง (อภิชัย พันธเสน, 2560)

ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับศาสตร์พระราชานั้นได้มีผู้นิยาม ศาสตร์พระราชา ว่าหมายถึง บรรดาองค์ความรู้และภูมิปัญญาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่ได้พระราชทานผ่านวิธีการต่างๆ ด้วยความมุ่งหมายที่จะพัฒนา ป้องกันหรือแก้ไขปัญหาเพื่อประโยชน์สุขแก่เหล่าพสกนิกรและส่งผลถึงมนุษยชาติทั้งปวงให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง สันติสุขและยั่งยืน แนวคิดเกี่ยวกับศาสตร์พระราชาสามารถสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้คือ (คณะอนุกรรมการศึกษาปรัชญาทฤษฎีแห่งศาสตร์พระราชาในคณะกรรมการขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชาสภายขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ, 2559)

จากแนวคิดของศาสตร์พระราชาซึ่งประกอบด้วยศาสตร์ของการพัฒนา ศาสตร์ของความประพฤติ การครองตนและศาสตร์ของการอยู่ร่วมกันนั้น จะพบว่าในการวิจัยเรื่องการเมืองและการปกครองท้องถิ่นตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา เป็นประเด็นที่เกี่ยวกับศาสตร์แห่งการอยู่ร่วมกันเป็นหลัก ดังนั้นในการวิจัยนี้จะอาศัยแนวคิดของศาสตร์แห่งการอยู่ร่วมกันเป็นพื้นฐานในการดำเนินการวิจัย

แนวคิดการเมืองสมานฉันท์และประชาธิปไตยแบบปรีชาหาหรือ

หลักการพื้นฐานของตัวแบบประชาธิปไตยแบบปรีชาหาหรือก็คือ ความเชื่อว่าการสมาคมกันทางการเมืองนั้นจะดำเนินการได้ ต้องผ่านการยอมรับของพลเมืองที่มีฐานอยู่บนการให้เหตุผลและเปิดกว้าง ดังนั้น การตัดสินใจทางการเมืองใดๆ ควรตั้งอยู่บนการให้เหตุผลร่วมกันของประชาชนซึ่งจะเป็นพื้นฐานที่ชอบธรรม ในการแสวงหาคำตอบสำหรับปัญหาของส่วนรวม จากหลักการพื้นฐานดังกล่าวตัวแบบประชาธิปไตยแบบปรีชาหาหรือจึงมีลักษณะที่สำคัญคือ (Held, 1987: 253; พัชรี ลิโรส, 2555: 255-265)

1) มีการใช้กระบวนการพูดคุยถกเถียงกันด้วยเหตุผล โดยมีความเชื่อว่ามนุษย์เราจะสามารถทำความเข้าใจร่วมกันด้วยเหตุผล

2) มีการใช้เวทีพหุภาคีที่มีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเป็นพื้นที่ในการตัดสินใจประเด็นปัญหาต่างๆ การประชุมจะใช้ฉันทามติโดยการตัดสินใจร่วมกันของทุกภาคส่วน

3) ในกรณีที่มีความขัดแย้งกันระหว่างกลุ่มและชนชั้นต่างๆ ก็จะใช้กระบวนการไกล่เกลี่ยโดยมีคนกลาง (Mediation)

4) ในการจัดเวทีพหุภาคีมีลักษณะเวทีสาธารณะ (Civic forum)

ในการใช้ตัวแบบประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือนั้นมีเงื่อนไขสำคัญที่จะสามารถใช้ตัวแบบนี้ได้ดีก็คือ (Held, 1987: 253; พชร สิริโรส, 2555: 255-265)

1) ชุมชนที่ใช้ตัวแบบการปรึกษาหารือแบบพบกันต้องเป็นชุมชนขนาดเล็กพอที่จะจัดประชุมเมือง (Town meeting) ได้

2) กลุ่มพหุภาคีที่เข้าร่วมปรึกษาหารือควรเป็นผู้มีส่วนได้เสียอยู่ในฐานะเท่าเทียมกัน

3) สภาพเงื่อนไขของสังคมที่เหมาะสมกับตัวแบบประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือก็คือ เป็นสังคมที่มีความหลากหลายของคุณค่า (Value pluralism) มีโครงการการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองที่เข้มแข็ง มีความพร้อมทางวัฒนธรรมและสถาบัน รวมถึงกองทุนสาธารณะในการดำเนินการปรึกษาหารือ

ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการปกครองท้องถิ่น

Miller, Dickson and Stoker (2000: 29) ได้สรุปสาระสำคัญในทางทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการปกครองท้องถิ่น (Local governance) ซึ่งเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลางกับท้องถิ่นออกเป็น 3 สำนัก ดังนี้

สำนักท้องถิ่นนิยม มีเป้าหมายในการกระจายอำนาจเพื่อมุ่งแสดงออกและตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น เห็นด้วยอย่างยิ่งกับความเป็นอิสระของท้องถิ่น สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนแต่ให้ความสำคัญกับตัวแทนที่มาจากการเลือกตั้งมากกว่า บทบาทเอนกประสงค์ของผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้ง รวมถึงการเมืองแบบตัวแทนผ่านการเลือกตั้งท้องถิ่น

สำนักปัจเจกชนนิยม มีเป้าหมายในการกระจายอำนาจเพื่อสร้างหลักประกันให้กับทางเลือกของปัจเจกชนและการตอบสนองการบริการสาธารณะมีแนวโน้มเห็นด้วยกับความเป็นอิสระของท้องถิ่นแต่ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการแทรกแซงจากเบื้องบนเพื่อปกป้องปัจเจกชน เห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือกับประชาชนผู้บริโภค แต่ไม่เห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมของพลเมืองในรูปแบบขนาดใหญ่ กลไกการแข่งขันระหว่างผู้ให้บริการ รวมถึงการปกป้องสิทธิของปัจเจกชนในฐานะผู้บริโภค

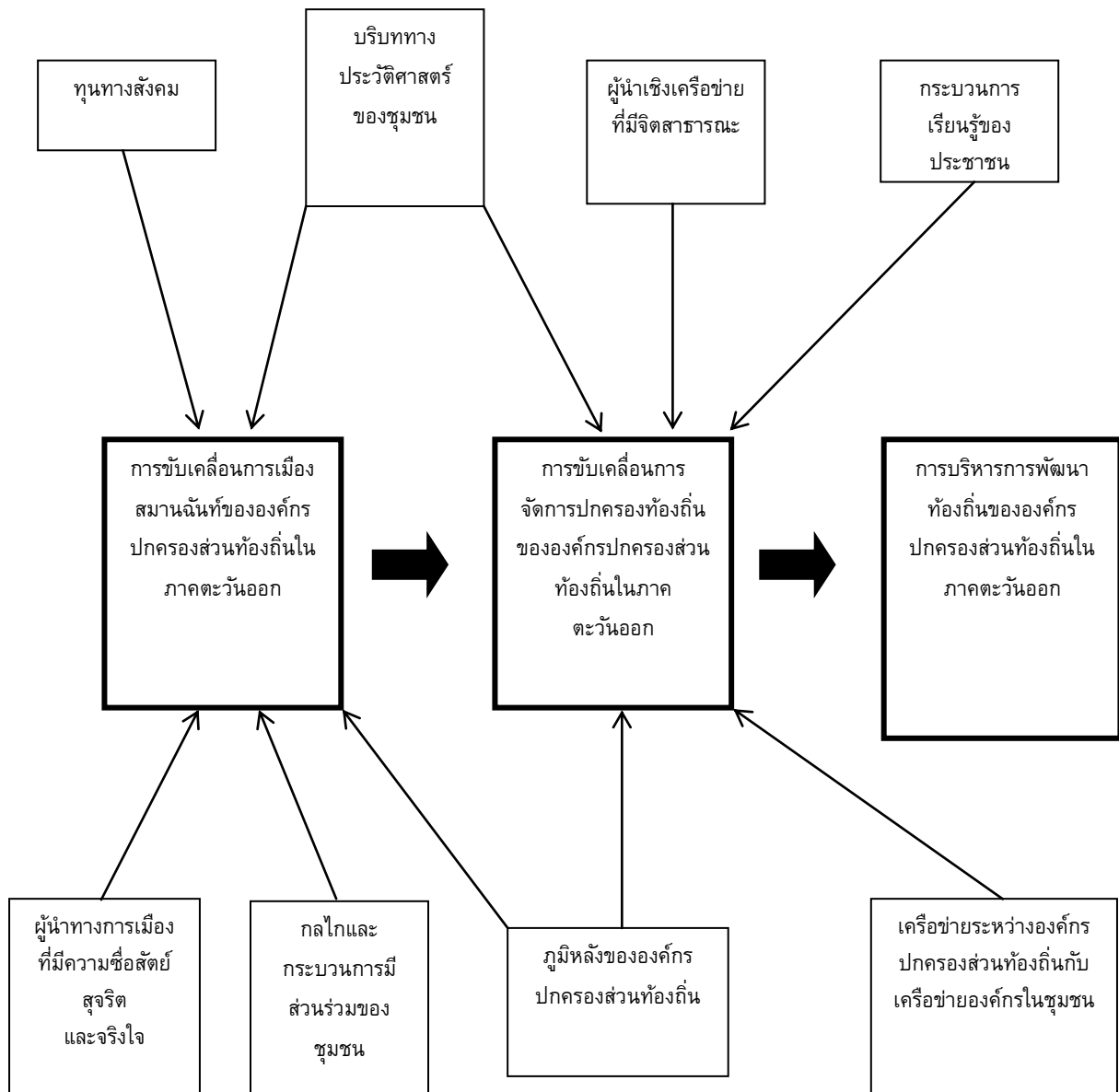
สำนักระดมมวลชน มีเป้าหมายในการกระจายอำนาจเพื่อสร้างการเมืองที่มุ่งเปลี่ยนแปลงโดยผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มชายขอบให้มีหลักประกันในการบรรลุผล เห็นด้วยอย่างยิ่งกับความเป็นอิสระของท้องถิ่นในฐานะที่เป็นเงื่อนไขหนึ่งของกระบวนการเปลี่ยนแปลงเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมถึงกลไกความเป็นเพื่อนบ้านและโครงสร้างกระจายอำนาจการเมืองแบบมีส่วนร่วม

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยตามภาพที่ 1 มีลักษณะเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล (Analytical tool) เป็นสำคัญ อันจะนำไปสู่ตัวแบบที่เป็นข้อสรุปผลการวิจัยต่อไป ในการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชากับการเมืองและการจัดการปกครองท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นต้นน้ำและกลางน้ำของกระบวนการปกครองท้องถิ่น จากการวิจัยเรื่อง การเมืองและการจัดการปกครองท้องถิ่นตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราช (ชัยยนต์ ประดิษฐศิลป์และคณะ. 2561) เราจะพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักการทรงงานของศาสตร์พระราชาที่มีผลต่อการเมืองสมานฉันท์และการจัดการปกครองท้องถิ่นแบบใหม่ที่เน้นเครือข่ายหลายภาคส่วน ซึ่งสามารถนำมาตั้งเป็นสมมติฐานชั่วคราวในการวิจัยได้ ดังนี้

1. การขับเคลื่อนการเมืองสมานฉันท์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออก เป็นผลมาจากปัจจัยพื้นฐานเกี่ยวกับผู้นำทางการเมืองที่มีความซื่อสัตย์ สุจริตและจริงใจ ปัจจัยกลไกและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และปัจจัยทุนทางสังคม นอกจากนั้นยังมีปัจจัยเสริมที่เป็นผลมาจากบริบททางประวัติศาสตร์ของชุมชนและภูมิหลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่แตกต่างกันไปในแต่ละแห่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ปกครองท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออก เป็นผลมาจากปัจจัยพื้นฐานเกี่ยวกับผู้นำเชิงเครือข่ายที่มีจิตสาธารณะ ปัจจัยกระบวนการเรียนรู้ของประชาชน และเครือข่ายระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับเครือข่ายองค์กรในชุมชน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเสริมที่เป็นผลมาจากบริบททางประวัติศาสตร์ของชุมชนและภูมิหลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่แตกต่างกันไปในแต่ละแห่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ภาพที่ 1 การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชาต่อการเมืองและการจัดการปกครองท้องถิ่น

วิธีการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในบทความวิจัยการเมืองและการจัดการปกครองท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางและรูปแบบการวิจัยไว้ 3 แบบด้วยกันคือ

1. การวิจัยเชิงกรณีศึกษา (Case-study methodology) ในโครงการวิจัยนี้จะเลือกกรณีตัวอย่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยใช้หลักความแตกต่างหลากหลายมากที่สุด (Maximum variation sampling) โดยคาดหวังว่าจะสรุปเป็นแบบแผนที่มีลักษณะร่วมกัน (Common pattern) โครงการวิจัยนี้จะเลือกกรณีศึกษาของการขับเคลื่อนการปกครอง

ท้องถิ่นตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงศาสตร์พระราชา โครงการวิจัยนี้ได้เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นกรณีศึกษาในภาคตะวันออก 6 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลตะกวด องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ เทศบาลตำบลตะเคียนทอง เทศบาลเมืองท่าช้าง เทศบาลตำบลหัวถนน และองค์การบริหารส่วนตำบลลิบเอ็ดศอก

2. การวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed methods research) ในการผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเข้าด้วยกันนั้น ผู้วิจัยจะเลือกเทคนิคการออกแบบวิจัยในลักษณะที่เรียกว่า การวิจัยผสมผสานแบบต่อเนื่องกัน (Sequential mixed designs) การออกแบบวิจัยเชิงผสมผสานแบบต่อเนื่องกันนี้เป็นการผสมผสานวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณตามลำดับเวลา โดยการใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่ออธิบายผลการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งการวิจัยในเชิงปริมาณนั้นการวิเคราะห์ตัวแปรส่วนบุคคลจะใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่

3. วิธีวิทยาการถอดบทเรียน (Lesson-learned methodology) ตั้งอยู่บนแนวคิดการถอดบทเรียนจากผลการประเมินเป็นการยกระดับการใช้ประโยชน์จากการประเมินผลโครงการ เพื่อให้ได้ความรู้และบทเรียนที่ดีสำหรับการวางแผนโครงการในอนาคต โดยมีกระบวนการถอดบทเรียน คือ การสรุปบทเรียน การวิพากษ์บทเรียน และการนำเสนอแนะตัวแบบ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการสังเคราะห์องค์ความรู้ศาสตร์พระราชาที่ว่าด้วยการเมืองและการจัดการปกครองท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยพบว่า ในการสังเคราะห์เชิงทฤษฎีเกี่ยวกับแนวคิดการเมืองและการจัดการปกครองท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้ประยุกต์พระบรมราโชวาท พระราชดำรัส และหลักการทรงงานที่เกี่ยวกับการปกครองในลักษณะกว้าง ๆ เข้ากับหลักการกระจายอำนาจร่วมสมัยในระดับสากล โดยเสนอแนวคิดการกระจายอำนาจร่วมสมัยจากตะวันตกมาพิจารณาผนวกกับหลักคุณธรรมและจริยธรรมในการปกครองของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ในการวิเคราะห์ทฤษฎีกระจายอำนาจร่วมสมัยพบว่า ทฤษฎีที่สอดคล้องกับสถานการณ์กระจายอำนาจที่ควรจะเป็นของประเทศไทยมากที่สุด ได้แก่ แนวคิดท้องถิ่นนิยมแบบใหม่ เนื่องจากทฤษฎีกระจายอำนาจอื่นๆ ที่มีการนำมาใช้ในวงวิชาการและแวดวงนโยบายของไทยมีจุดอ่อนที่สำคัญคือ (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์และคณะ. 2561)

1. แนวคิดท้องถิ่นนิยมแบบเก่า การกระจายอำนาจตามแนวคิดท้องถิ่นนิยมแบบเก่าเน้นการกระจายสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสำคัญ เนื่องจากแนวคิดท้องถิ่นนิยมแบบเก่ามีพื้นฐานอยู่บนแนวการศึกษาเชิงสถาบันทางการเมือง แนวกฎหมายและทางการ (Formal-legal institutional approach) กรอบการวิเคราะห์แบบรัฐชาติ (Nation-state) และรากฐานอุดมการณ์เสรีประชาธิปไตย (Liberal democracy) แนวคิดท้องถิ่นนิยมมีข้อจำกัดที่สำคัญคือ การมองอำนาจสาธารณะแบบเอกนิยม (Monism) ทำให้รัฐผูกขาดงานสาธารณะของสังคมและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำงานสาธารณะในฐานะที่เป็นกลไกของรัฐเป็นสำคัญ นอกจากนี้การให้ความสำคัญแต่เฉพาะการเลือกตั้งของแนวคิดท้องถิ่นนิยมแบบเก่ายังประสบกับปัญหาความเปราะบาง

2. แนวคิดท้องถิ่นนิยมทวนกระแส แนวคิดท้องถิ่นนิยมทวนกระแสเน้นการกระจายอำนาจสู่ชุมชนท้องถิ่นของแนวคิดวัฒนธรรมชุมชน เนื่องจากแนวคิดท้องถิ่นนิยมทวนกระแสมีพื้นฐานอยู่บนอุดมการณ์อนาธิปไตยนิยม (Anarchism) และแนวการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ โดยใช้ทฤษฎีวิถีการผลิตแบบเอเชีย ซึ่งมีท่าทีต่อต้านรัฐและให้ความสำคัญกับชุมชนปกครองตนเองที่มีลักษณะโรแมนติก (Romantic notion of community) ข้อจำกัดของแนวคิดท้องถิ่นนิยมทวนกระแส ได้แก่ ปัญหาของมโนทัศน์เกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นเป็นการอธิบายชุมชนท้องถิ่นในอดีตมากกว่าการทำความเข้าใจชุมชนท้องถิ่นในปัจจุบัน รวมถึงการมองชุมชนว่าเป็นเอกภาพเป็นปึกแผ่น จนไม่เห็นภาพของความขัดแย้ง ต่อสู้ นอกจากนี้ แนวคิดท้องถิ่นนิยมทวนกระแส ยังประสบกับปัญหาการไม่สามารถใช้ชุมชนท้องถิ่นเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการกระจายอำนาจ รวมถึงการนำเสนอท้องถิ่นในอุดมคติในรูปแบบอุดมคติเกินไป

3. แนวคิดทฤษฎีการเลือกสาธารณะ ทฤษฎีการเลือกสาธารณะเห็นว่าการกระจายอำนาจที่แท้จริงต้องเป็นการกระจายการตัดสินใจให้แก่ปัจเจกชนผู้บริโภคเป็นสำคัญ เนื่องจากทฤษฎีการเลือกสาธารณะมีพื้นฐานของเสรีนิยมทางเศรษฐกิจของอุดมการณ์เสรีนิยมใหม่ ข้อจำกัดการนำทฤษฎีการเลือกสาธารณะมาใช้ในการกระจายอำนาจ ได้แก่ ปัญหาความสมเหตุสมผลทางเศรษฐกิจกับโลกแห่งความเป็นจริง ปัญหาความต้องการที่หลากหลายปัจเจกชนกับการไม่สามารถจัดบริการสาธารณะที่หลากหลาย รวมถึงบทบาทของภาคเอกชนที่จำกัดอยู่เฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่

4. แนวคิดระดมมวลชนมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจตามแนวคิดระดมมวลชนมีส่วนร่วม ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้ด้อยโอกาสในสังคม เนื่องจากแนวคิดดังกล่าวมีรากฐานมาจากอุดมการณ์สังคมนิยมที่มุ่งสร้างระบบสังคมนิยมท้องถิ่น (Local socialism) โดยความพยายามที่จะพัฒนารัฐท้องถิ่น (Local state) ให้มีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory democracy) เป็นหลัก ข้อจำกัดการองค์ความรู้เกี่ยวกับการกระจายอำนาจของแนวคิดระดมมวลชนมีส่วนร่วมในปัจจุบัน พบว่าเป็นข้อเสนอการกระจายอำนาจที่ยังไม่ตกผลึกเป็นระบบนัก รวมถึงปัญหาการกลไกในการระดมมวลชนที่มีประสิทธิภาพในสังคมไทยยังไม่เข้มแข็ง

ส่วนแนวคิดท้องถิ่นนิยมแบบใหม่เน้นการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรภาคประชาสังคมท้องถิ่นเป็นหลักไม่ว่าจะเป็นชุมชน ชุมชน สมาคม หรือมูลนิธิ หรือเครือข่ายที่เป็นอิสระจากอำนาจรัฐ เนื่องจาก แนวคิดท้องถิ่นนิยมแบบใหม่ มีพื้นฐานอยู่บนกรอบการวิเคราะห์รัฐหลังรัฐชาติ (Post-nation state) ที่มองอำนาจสาธารณะกระจายอยู่ในสังคมหลายศูนย์ แนวคิดท้องถิ่นนิยมแบบใหม่มีการก่อรูปทฤษฎีหลักกระจายอำนาจออกมาเป็น 2 แนวด้วยกันคือ แนวของทฤษฎีการเมืองพหุนิยมแบบอังกฤษ (English political pluralism) ซึ่งเน้นการพัฒนาทฤษฎีจากบนลงล่าง (Top-down approach) โดยมีแนวคิดที่สำคัญคือ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ (Governance) แนวคิดการจัดการปกครองโดยเครือข่ายชุมชน (Networked community governance) และแนวคิดการจัดการคุณค่าทางสาธารณะ (Public value management) ส่วนแนวคิดท้องถิ่นนิยมแบบใหม่อีกแนวหนึ่งเน้นการพัฒนาทฤษฎีจากล่างขึ้นบน (Bottom-up approach) คือสรุปทฤษฎีจากการทำวิจัยในภาคสนาม ตัวแทนแนวคิดที่สำคัญก็คือ Elinor Ostrom Ostrom ได้นำเสนอแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่นที่สำคัญก็คือ แนวความคิดชุมชนจัดการตนเอง (Self-governance) แนวความคิดอำนาจหลายศูนย์ (Polycentricity) แนวความคิดการบริหารจัดการแบบเชิงซ้อน (Nested governance) และการจัดการร่วมกัน (Co-management)

อย่างไรก็ดี หลักการกระจายอำนาจภายใต้แนวคิดท้องถิ่นนิยมแบบใหม่ ยังให้ความสำคัญน้อยเกินไปในด้านหลักคุณธรรมและจริยธรรมในการปกครองเหมือนดังเช่น พระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม” เนื่องจากฐานคิดของทฤษฎีท้องถิ่นนิยมแบบใหม่นั้น ตั้งอยู่บนทฤษฎีอำนาจในลักษณะที่ต้องมีการตรวจสอบและถ่วงดุลซึ่งกันและกัน (Check and balance) ระหว่างกลุ่มและสถาบันต่างๆ ในสังคม

ผู้วิจัยสามารถนำเอาหลักคุณธรรมและจริยธรรมในการปกครองของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร มาประยุกต์เป็นฐานทางจริยธรรมในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตามแนวคิดการปกครองท้องถิ่นรูปแบบใหม่โดยเป็นหลักการทรงงานที่สอดคล้องกับแนวคิดท้องถิ่นนิยมแบบใหม่ ได้แก่ หลักประโยชน์ส่วนรวม หลักการมีส่วนร่วม หลักรู้ รัก สามัคคี และหลักการพึ่งตนเอง นอกจากนี้ยังมี คุณธรรมและจริยธรรมจากหลักการทรงงานที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปกครองท้องถิ่นเพิ่มเติม ได้แก่ หลักเศรษฐกิจพอเพียง หลักพออยู่พอกิน หลักระเบิดจากข้างใน หลักความซื่อสัตย์ สุจริต จริใจต่อกัน หลักการทำงานอย่างมีความสุข หลักความเพียร และหลักประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงของตำบลกรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 6 แห่งในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาโดยนำเสนอเป็นตารางที่ 1 ดังนี้

ในการนำเสนอระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นกรณีศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก ผู้วิจัยขอเสนอภาพรวมระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงของกรณีศึกษาทั้ง 6 แห่ง ดังนี้

ตารางที่ 1 เกณฑ์วัดระดับการเป็นเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คะแนน	ระดับ
เงื่อนไข คะแนนรวมข้อ 1 2 และ 3 ต้องไม่ต่ำกว่า 70 คะแนน	เข้าข่าย (องค์กรแห่งความยั่งยืน)
เงื่อนไข คะแนนข้อ 5 ต้องไม่ต่ำกว่า 40 คะแนนและต้องผ่านการเป็นองค์กรแห่งความยั่งยืนมาก่อน	เข้าใจ (องค์กรแห่งความสุข)
270 คะแนนขึ้นไป	เข้าถึง
เงื่อนไข คะแนนข้อ 9 ต้องไม่ต่ำกว่า 25 คะแนนและต้องผ่านการเป็นองค์กรแห่งความสุขมาก่อน	(องค์กรแห่งประโยชน์สุข)

จากตารางที่ 1 พบว่า เกณฑ์วัดระดับการเป็นเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ คือ ระดับเข้าข่าย (องค์กรแห่งความยั่งยืน) จะต้องมีความหมายข้อ 1 2 และ 3 ต้องไม่ต่ำกว่า 70 คะแนน ระดับเข้าใจ (องค์กรแห่งความสุข) จะต้องมีความหมายข้อ 5 ต้องไม่ต่ำกว่า 40 คะแนนและต้องผ่านการเป็นองค์กรแห่งความยั่งยืนมาก่อน และระดับเข้าถึง (องค์กรแห่งประโยชน์สุข) จะต้องมีความหมาย 270 คะแนนขึ้นไป และคะแนนข้อ 9 ต้องไม่ต่ำกว่า 25 คะแนนและต้องผ่านการเป็นองค์กรแห่งความสุขมาก่อน

ตารางที่ 2 ภาพรวมความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง			รวม	เกณฑ์อยู่ในระดับ
	ระดับเข้า ข่าย	ระดับ เข้าใจ	ระดับ เข้าถึง		
1. เทศบาลตำบลตะกวด	85	92.5	82	259.5	เข้าใจ
2. องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์	86	95	78	259	เข้าใจ
3. เทศบาลตำบลตะเคียนทอง	85	88	63	236	เข้าข่าย
4. เทศบาลเมืองท่าช้าง	83	74.5	75	232.5	เข้าข่าย
5. องค์การบริหารส่วนตำบลลิบเอ็ดดอก	82	68.5	81	231.5	เข้าข่าย
6. เทศบาลตำบลหัวถนน	83	67.5	80	230.5	เข้าข่าย

จากตารางที่ 2 พบว่าในการวัดความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับเข้าข่าย ซึ่งเป็นลักษณะขององค์กรแห่งความยั่งยืน ระดับเข้าใจ ซึ่งเป็นลักษณะขององค์กรแห่งความสุข และระดับเข้าถึง ซึ่งเป็นลักษณะขององค์กรแห่งประโยชน์สุข กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6 แห่งในภาคตะวันออก พบว่า มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2 แห่งที่มีความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับเข้าใจหรือองค์กรแห่งความสุข คือ เทศบาลตำบลตะกวดและองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์ ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีก 4 แห่งนั้น อยู่ในระดับเข้าข่ายหรือองค์กรแห่งความยั่งยืน คือ เทศบาลตำบลตะเคียนทอง เทศบาลเมืองท่าช้าง องค์การบริหารส่วนตำบลลิบเอ็ดดอก และเทศบาลตำบลหัวถนน โดยตัวแบบที่อยู่ในระดับเข้าใจคือ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์และเทศบาลตำบลตะกวด ใช้ตัวแบบประชาธิปไตยแบบสมานฉันท์ ซึ่งอาจจะมีเครื่องมือสนับสนุนในการขับเคลื่อนประกอบด้วย “สภาภาพ” ซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัวบางประการและปัจจัยเกื้อหนุนอื่นๆ เช่น ความซื่อสัตย์

สุจริต ทุนทางสังคม ตลอดจนมีกลไกของกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการ ตามแนวทางศาสตร์พระราชาและเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะขยายความต่อไปในข้อ 3

ตารางที่ 3 ความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงระดับเข้าข่ายของกรณีศึกษาทั้ง 6 แห่ง

ความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง ระดับเข้าข่าย	อบต. คลองทับ จันทร์	เทศบาล ตำบล ตะกาง	เทศบาล ตำบล ตะเคียนทอง	เทศบาล เมืองท่า ช้าง	อบต. สิบเอ็ด ศอก
1. การบริหารงานอย่างโปร่งใส มี ธรรม มาภิบาลและไม่มีการทำผิดกฎหมาย (50 คะแนน)	37	41	35	40	43
2. มีการวางแผนและจัดทำแผนอย่างมี ส่วนร่วม และประกาศให้ทุกภาคส่วน ทราบล่วงหน้าเพื่อสามารถตรวจสอบได้ (20 คะแนน)	20	20	20	20	17
3. มีการวางแผนการทำงานเพื่อส่งต่อ จากรุ่นสู่รุ่น (15 คะแนน)	15	10	15	10	10
4. มีงานโครงสร้างพื้นฐานด้านกายภาพ ในท้องถิ่น ประกอบด้วย ถนน แหล่งน้ำ เพื่อการบริโภคและอุปโภค ไฟฟ้า และ การสื่อสารโทรคมนาคม (15 คะแนน)	14	14	15	13	12
คะแนนรวม	86	85	85	83	82

จากตารางที่ 3 พบว่า กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 6 แห่งในภาคตะวันออก มีคะแนนรวมข้อ 1 การบริหารงานอย่างโปร่งใส มีธรรมมาภิบาลและไม่มีการทำผิดกฎหมาย ข้อ 2 มีการวางแผนและจัดทำแผนอย่างมีส่วนร่วม และประกาศให้ทุกภาคส่วนทราบล่วงหน้าเพื่อสามารถตรวจสอบได้ และข้อ 3 มีการวางแผนการทำงานเพื่อส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น รวมกันได้ 70 คะแนนขึ้นไป จึงผ่านเกณฑ์ระดับเข้าข่ายหรือองค์กรแห่งความยั่งยืนทุกตำบล

จากตารางที่ 4 พบว่า กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 6 แห่งในภาคตะวันออก ผ่านเกณฑ์ข้อ 5 การบริหารงานภายในองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งความสุข ซึ่งมีคะแนนเกิน 40 คะแนน เพียง 2 ตำบลเท่านั้น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทับจันทร์และเทศบาลตำบลตะกาง ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีก 4 ตำบล มีคะแนนข้อ 5 ไม่ถึง 40 คะแนน จึงไม่ผ่านเกณฑ์ระดับเข้าใจหรือองค์กรแห่งความสุข

จากตารางที่ 5 พบว่า กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 6 แห่งในภาคตะวันออก ไม่มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดผ่านเกณฑ์ข้อ 9 การบริหารงานภายในองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งประโยชน์สุข ที่ต้องมีคะแนนไม่ต่ำกว่า 25 คะแนน ถึงแม้ว่าเทศบาลตำบลตะกางจะมีคะแนนข้อ 9 ถึง 25 คะแนน แต่คะแนนรวมทั้ง 3 ด้าน ไม่ถึง 270 คะแนนขึ้นไป จึงไม่ผ่านเกณฑ์ระดับเข้าถึงหรือองค์กรแห่งประโยชน์สุข

ตารางที่ 4 ความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงระดับเข้าใจของกรณีศึกษาทั้ง 6 แห่ง

ความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง ระดับเข้าใจ	อบต. คลองทับ จันทร์	เทศบาล ตำบล ตะกาง	เทศบาล ตำบล ตะเคียนทอง	เทศบาล เมืองท่า ช้าง	อบต.สิบ เอ็ดศอก
5. การบริหารงานภายในองค์กรให้เป็น องค์กรแห่งความสุข (50 คะแนน)	45	45	38	36.5	26
6. งานโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม (20 คะแนน)	20	20	20	18	20
7. งานส่งเสริมอาชีพการเกษตรและวิสาหกิจ ชุมชน (15 คะแนน)	15	12.5	15	10	12.5
8. งานด้านสังคมและวัฒนธรรม (15 คะแนน)	15	15	15	10	10
คะแนนรวม	95	92.5	88	74.5	68.5

ตารางที่ 5 ความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงระดับเข้าใจของกรณีศึกษาทั้ง 6 แห่ง

ความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง ระดับเข้าใจ	อบต. คลองทับ จันทร์	เทศบาล ตำบล ตะกาง	เทศบาล ตำบล ตะเคียนทอง	เทศบาล เมืองท่า ช้าง	อบต.สิบ เอ็ดศอก
9. การบริหารงานภายในองค์กรให้เป็น องค์กรแห่งประโยชน์สุข (30 คะแนน)	20	25	10	15	20
10. มีการจัดการศึกษา สาธารณสุข และการ จัดการขยะในระดับที่สูงขึ้น (20 คะแนน)	15	15	9	16	20
11. มีการจัดเพื่อลดปัญหาทางสังคมและ เพิ่มสวัสดิการสังคมเท่าที่สามารถทำได้ (30 คะแนน)	23	22	24	24	21
12. การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและ สภาพแวดล้อมให้ดียิ่งขึ้นกว่าที่มีอยู่เดิม (20 คะแนน)	20	20	20	20	20
คะแนนรวม	78	82	63	75	81

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาตัวแบบการขับเคลื่อนการเมืองและการจัดการปกครองท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในตำบลกรณีศึกษาของภาคตะวันออก ผู้วิจัยพบว่า สามารถแบ่งออกเป็น 2 ตัวแบบตามมิติทางการเมืองท้องถิ่นและมิติทางการจัดการปกครอง ดังนี้

1. ตัวแบบการขับเคลื่อนการเมืองที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา จากกระบวนการถอดบทเรียนของกรณีศึกษาในภาคตะวันออก พบว่า ตัวแบบที่ควรจะเป็นในการขับเคลื่อนประชาธิปไตยแบบสมานฉันท์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็คือการใช้เวทีเสวนารูปแบบสภาภาพของผู้นำทางการเมืองในชุมชนรูปแบบสภาภาพดังกล่าวควรมีลักษณะเป็นชมรมโดยไม่ต้องจดทะเบียนเป็นทางการตามกฎหมาย นอกจากนี้ การที่

จะสามารถขับเคลื่อนการเมืองประชาธิปไตยแบบสมานฉันท์ก่อนการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จำเป็นจะต้องอาศัยปัจจัยเกื้อหนุนในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนที่สำคัญ ดังนี้

1.1 ปัจจัยผู้นำทางการเมืองที่มีความซื่อสัตย์ สุจริตและจริงใจ ปัจจัยด้านนี้มาจากหลักการทรงงานเรื่อง หลักความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจต่อกัน

1.2 ปัจจัยด้านทุนทางสังคม ทุนทางสังคมที่สำคัญก็คือ การมีเครือข่ายของผู้นำทางการเมืองในชุมชนสามารถพูดคุยเสวนากันต่อไปได้ ทุนทางสังคมแบบเครือข่ายที่สำคัญในท้องถิ่นไทยเป็นผลผลิตที่สืบเนื่องมาจากการคลี่คลายทางประวัติศาสตร์ในอดีต ที่ควรพัฒนามาใช้ในปัจจุบันก็คือ การโยกญาติสนิทมิตรสหาย

1.3 ปัจจัยด้านการสร้างกลไกและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เป็นแบบเปิดให้โอกาสกลุ่มตัวแทนผลประโยชน์ต่างๆ ของประชาชนในชุมชน เข้าร่วมประชุมเสวนาเพื่อรับรู้ข้อตกลงของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นในการทำการเมืองสมานฉันท์ เพื่อให้ข้อตกลงดังกล่าวมิได้จำกัดการรับรู้เฉพาะผู้นำและเป็นการกระทำอย่างไม่เป็นทางการ

2. ตัวแบบการจัดการปกครองที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา จากจุดอ่อนของสภาภาพที่ตำบลคลองทับจันทร์ เราอาจสามารถขยายบทบาทของสภาภาพมาเป็นตัวแบบการจัดการปกครองที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชาในระดับตำบลได้ คือ การพัฒนาให้สภาภาพที่มีลักษณะไม่เป็นทางการมาเป็นองค์กรชุมชนที่ได้รับการรับรองสถานภาพทางกฎหมายในการทำงาน ซึ่งจะทำให้สภาภาพสามารถทำงานได้กว้างขวางและยั่งยืนยิ่งขึ้น การปรับสภาภาพมาใช้รูปแบบสภาองค์กรชุมชนตำบล ภายใต้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ.2551 จะสามารถทำให้สภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นกลไกที่เชื่อมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ ในลักษณะที่เป็นเครือข่ายระหว่างภาครัฐกับภาคชุมชน ภารกิจของสภาองค์กรชุมชนตำบลดังกล่าว มีความสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชาเมื่อพิจารณาจากหลักการทรงงาน เช่น หลักผลประโยชน์ส่วนรวม หลักรู้ รัก สามัคคี หลักการพึ่งตนเอง หลักการมีส่วนร่วม เป็นต้น

ในการขับเคลื่อนสภาภาพที่ขยายบทบาทโดยใช้สภาองค์กรชุมชนตำบลนั้น มีปัจจัยที่จะช่วยสนับสนุนในการขับเคลื่อนที่ควรพิจารณา 3 ปัจจัยหลักคือ

2.1 ผู้นำเชิงเครือข่ายที่มีจิตสาธารณะ ผู้นำเชิงเครือข่ายที่มีจิตสาธารณะเป็นผู้นำที่ทำงานเครือข่ายบนฐานของคุณธรรม ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ที่ให้ทรงระลึกถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ผู้นำเชิงเครือข่ายที่มีจิตสาธารณะเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการจัดการปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ จากการยืนยันด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์กรณีของผู้นำสภาภาพที่คลองทับจันทร์ คือ นายโชคชัย มานพ (หมอโชค) ที่ทำงานให้เกิดเครือข่ายระหว่างผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำองค์กรชุมชน และข้าราชการในท้องถิ่น โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของตำบลคลองทับจันทร์เป็นที่ตั้ง

2.2 กระบวนการเรียนรู้ของประชาชน เป็นการพัฒนาศักยภาพ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่การพัฒนาการจัดการปกครองท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ เนื่องจากเป็นความรู้ที่นำมาปฏิบัติได้จริงคือ “ไม่ติดตำรา” แต่จะช่วยให้เกิดผลการพัฒนาที่เป็นมิตรกับสภาพธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและสภาพทางสังคม จิตวิทยาของชุมชน ประชาชนในชุมชนสามารถพัฒนาความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่มาจากชีวิตจริงในพื้นที่ อันจะนำไปสู่การใช้ประโยชน์เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนของตนเอง อย่างไรก็ดี เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ของสภาภาพให้เป็นระบบและต่อเนื่องยั่งยืนต่อไปสามารถใช้เงื่อนไขของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบลมาเป็นประโยชน์ได้ เช่น เพื่อพัฒนารูปแบบสภาภาพได้ เช่น เพื่อให้การประชุมดำเนินไปอย่างต่อเนื่องควรมีการกำหนดช่วงเวลาในการประชุมในเบื้องต้น เช่น ต้องจัดให้มีการประชุมอย่างน้อยปีละสี่ครั้ง นอกจากนี้ควรมีบุคคลที่เข้ามาช่วยดำเนินการจากหลายฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประชุม เป็นต้น

2.3 เครือข่ายระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับเครือข่ายองค์กรในชุมชน สามารถประยุกต์หลักการรู้ รัก สามัคคี มาพัฒนาเครือข่ายเพื่อเป็นกลไกที่เป็นทางการ เชื่อมร้อยระหว่างสภาองค์กรชุมชนตำบลที่มีฐานจากสภาภาพกับ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้เกิดกลไกในเชิงสถาบันที่ยั่งยืน กล่าวคือ พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนได้เปิดโอกาสให้สภาองค์กรชุมชนตำบลตามรูปแบบของสภาภาคีร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมหรือการพัฒนาที่ยั่งยืน การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในรูปแบบการทำประชาคมชุมชนที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ การให้สภาองค์กรชุมชนตำบลนำเสนอปัญหา แนวทางแก้ไข หรือความต้องการเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะ ซึ่งเป็นภารกิจหลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเปิดโอกาสให้สภาองค์กรชุมชนตำบลจัดเวทีสาธารณะของประชาชนในตำบล ในลักษณะประชาพิจารณ์เกี่ยวกับโครงการที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชน นอกจากนี้ พระราชบัญญัติดังกล่าวยังเปิดโอกาสให้ประชาชนในรูปสภาภาคีมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผ่านการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลอีกด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ทางด้านการปกครองท้องถิ่น เปรียบเทียบระหว่างความรู้ที่ได้จากการศึกษาและองค์ความรู้เดิมจากเนื้อหาบทที่ 2 พบสาระสำคัญดังนี้

จากการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นบนฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงถึงแม้จะยังไม่ปรากฏพระบรมราโชวาท พระราชดำรัส หลักการทรงงาน งานวิจัยและเอกสารทางวิชาการที่นำเสนอในมิติทางการเมืองและการจัดการปกครองท้องถิ่นโดยตรง ผลการวิจัยพบว่า พระบรมราโชวาท พระราชดำรัสและหลักการทรงงานที่เกี่ยวกับการปกครองสามารถมาประยุกต์เข้ากับทฤษฎีกระจายอำนาจสู่การปกครองส่วนท้องถิ่นได้ เช่น แนวคิดท้องถิ่นนิยมแบบใหม่ในปัจจุบัน เป็นต้น โดยพระบรมราโชวาท พระราชดำรัสและหลักการทรงงานดังกล่าว จะมีบทบาทสำคัญในการนำเสนอคุณธรรมและจริยธรรมกำกับการปกครองส่วนท้องถิ่น หลักคุณธรรมและจริยธรรมที่สำคัญของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่นำมาใช้ในการกระจายอำนาจร่วมสมัยในระดับสากล ได้แก่ หลักประโยชน์ส่วนรวม หลักการมีส่วนร่วมที่ตั้งอยู่บนคุณธรรม ความสามัคคี หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาและบริหารให้ดำเนินไปในทางสายกลาง หลักพออยู่พอกิน หลักความซื่อสัตย์ สุจริต จริ่งใจต่อกัน หลักการทำงานอย่างมีความสุข หลักความเพียร และหลักประหยัดเรียบง่ายและเกิดประโยชน์สูงสุด

นอกจากนี้ ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ ยังช่วยเพิ่มเติมองค์ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์พระราชา กล่าวคือ องค์ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์พระราชาที่มีแต่เดิมนั้น ประกอบด้วย องค์ความรู้และภูมิปัญญาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่ได้พระราชทานผ่านวิธีการต่าง ๆ ด้วยความมุ่งหมายที่จะพัฒนา บำรุงรักษาหรือแก้ไขปัญหาเพื่อประโยชน์สุขแก่เหล่าพสกนิกรและส่งผลถึงมนุษยชาติทั้งปวงให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง สันติสุขและยั่งยืน ซึ่งเป็นการอยู่ร่วมกันด้วยวามสงบสุข รวมถึงการแก้ปัญหาความขัดแย้ง แต่ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ ช่วยให้เกิดการขยายองค์ความรู้ของศาสตร์พระราชาในเรื่องการเมืองและการจัดการปกครองท้องถิ่น ได้แก่ โดยการนำเสนอตัวแบบที่ควรจะเป็นในการขับเคลื่อนประชาธิปไตยแบบสมานฉันท์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และตัวแบบที่ควรจะเป็นการจัดการปกครองที่สอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา

ข้อค้นพบจากงานวิจัยยังมีผลต่อการพัฒนาทฤษฎีการปกครองท้องถิ่นร่วมสมัยในระดับสากล ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยมากขึ้น จากที่ได้กล่าวมาชี้ให้เห็นว่าทฤษฎีการปกครองท้องถิ่นที่เน้นการกระจายอำนาจในปัจจุบัน ที่มีการถกเถียงในวงวิชาการทั้งต่างประเทศและในประเทศไทย 5 สำนักคือ แนวคิดท้องถิ่นนิยมแบบเก่า แนวคิดท้องถิ่นนิยมทวนกระแส แนวคิดทฤษฎีการเลือกสาธารณะ แนวคิดระดมมวลชนมีส่วนร่วม และแนวคิดท้องถิ่นนิยมแบบใหม่ ผู้วิจัยได้เสนอว่าแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชาจะช่วยพัฒนาทฤษฎีท้องถิ่นนิยมแบบใหม่ให้สอดคล้องกับการกระจายอำนาจของสังคมไทยในปัจจุบันได้มากที่สุด เนื่องจากแนวคิดกระจายอำนาจท้องถิ่นอีก 4 สำนักมีจุดอ่อนเมื่อพิจารณาจากบริบทในปัจจุบันของสังคมไทย ดังนี้

1. แนวคิดท้องถิ่นนิยมแบบเก่าในสังคมไทย มองว่าการกระจายอำนาจเน้นการกระจายสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฝ่ายเดียวเป็นสำคัญ มีข้อจำกัดที่สำคัญคือ การมองอำนาจสาธารณะแบบเอกนิยม (Monism) ทำให้รัฐผูกขาดงานสาธารณะของสังคมและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำงานสาธารณะในฐานะที่เป็นกลไกของรัฐเป็นสำคัญ นอกจากนี้ การให้ความสำคัญแต่เฉพาะการเลือกตั้งของแนวคิดท้องถิ่นนิยมแบบเก่ายังประสบกับปัญหาความเปราะบางจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นอันเป็นผลจากการเลือกตั้ง

2. แนวคิดท้องถิ่นนิยมทวนกระแสในสังคมไทย มองว่าเน้นการกระจายอำนาจสู่ชุมชนท้องถิ่นของแนวคิดวัฒนธรรมชุมชน ข้อจำกัดของแนวคิดท้องถิ่นนิยมทวนกระแส ได้แก่ ปัญหาของมโนทัศน์เกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นเป็นการอธิบายชุมชนท้องถิ่นในอดีตมากกว่าทำความเข้าใจชุมชนท้องถิ่นในปัจจุบัน รวมถึงการมองชุมชนว่าเป็นเอกภาพเป็นปึกแผ่นจนไม่เห็นภาพของความขัดแย้ง ต่อสู้ภายในที่มีมาแต่เดิม นอกจากนี้ แนวคิดท้องถิ่นนิยมทวนกระแส ยังประสบกับปัญหาการไม่สามารถใช้ชุมชนท้องถิ่นเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการกระจายอำนาจ เช่นการนำเสนอท้องถิ่นในอุดมคติในรูปแบบอุดมคติเกินไป

3. แนวคิดทฤษฎีการเลือกสาธารณะในสังคมไทย มองว่าการกระจายอำนาจที่แท้จริงต้องเป็นการกระจายการตัดสินใจให้แก่ปัจเจกชนผู้บริโภคนับเป็นสำคัญ ข้อจำกัดการนำทฤษฎีการเลือกสาธารณะมาใช้ในการกระจายอำนาจ ได้แก่ ปัญหาความสมเหตุสมผลทางเศรษฐกิจกับโลกแห่งความเป็นจริง ปัญหาความต้องการที่หลากหลายปัจเจกชนกับการไม่สามารถจัดบริการสาธารณะที่หลากหลาย รวมถึงบทบาทของภาคเอกชนที่จำกัดอยู่เฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่

4. แนวคิดระดมมวลชนมีส่วนร่วมในสังคมไทย ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้ด้อยโอกาสในสังคม ข้อจำกัดการองค์ความรู้เกี่ยวกับการกระจายอำนาจของแนวคิดระดมมวลชนมีส่วนร่วมในปัจจุบัน เป็นข้อเสนอการกระจายอำนาจที่ยังไม่เป็นระบบนัก รวมถึงปัญหาการขาดประสิทธิภาพในสังคมไทยยังไม่เข้มแข็งและอาจนำไปสู่ความขัดแย้งโดยมวลชนเป็นฝ่ายสูญเสียแต่เพียงฝ่ายเดียว

ส่วนแนวคิดท้องถิ่นนิยมแบบใหม่มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในสังคมไทยในปัจจุบัน กล่าวคือ แนวคิดท้องถิ่นนิยมแบบใหม่เน้นการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรภาคประชาสังคมท้องถิ่นเป็นหลักไม่ว่าจะเป็นชุมชน ชุมชน สมาคม หรือมูลนิธิ หรือเครือข่ายที่เป็นอิสระจากอำนาจรัฐ เนื่องจาก แนวคิดท้องถิ่นนิยมแบบใหม่ มีพื้นฐานอยู่บนกรอบการวิเคราะห์รัฐหลังรัฐชาติ (Post-nation state) ที่มองอำนาจสาธารณะกระจายอยู่ในสังคมหลายศูนย์ และเน้นการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำงานในรูปเครือข่ายกับภาคส่วนอื่นๆ โดยเฉพาะชุมชนและประชาสังคม ตามแนวคิดการจัดการปกครองท้องถิ่น ซึ่งหมายถึง กระบวนการปกครองท้องถิ่นร่วมกัน โดยหลายภาคส่วนในท้องถิ่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายงานสาธารณะภายใต้เงื่อนไขข้อจำกัดว่า ไม่สามารถใช้อำนาจรัฐแต่เพียงอย่างเดียวให้บรรลุภารกิจดังกล่าวได้ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชามีคุณูปการต่อการพัฒนาทฤษฎีกระจายอำนาจแนวท้องถิ่นนิยมใหม่ดังกล่าว โดยการเสริมพื้นฐานหลักจริยธรรมในการปกครองท้องถิ่นให้ทฤษฎีท้องถิ่นนิยมแบบใหม่สอดคล้องกับบริบทสังคมไทยมากยิ่งขึ้น หลักจริยธรรมดังกล่าวที่สำคัญ เช่น หลักเศรษฐกิจพอเพียง หลักพออยู่พอกิน หลักระเบิดจากข้างใน หลักความซื่อสัตย์สุจริต จริใจต่อกัน หลักการทำงานอย่างมีความสุข หลักความเพียร และหลักประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด เป็นต้น

จากกรณีศึกษา 6 กรณีของโครงการวิจัยนี้ พบว่า หลักจริยธรรมของศาสตร์พระราชาที่สามารถนำมาใช้ในการขับเคลื่อนการเมืองและการจัดการปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว โดยมีข้อมูลเชิงประจักษ์รับรอง ได้แก่ หลักความซื่อสัตย์ สุจริต จริใจต่อกัน หลักรัก สามัคคี หลักประโยชน์ส่วนรวม หลักการมีส่วนร่วม และเงื่อนไขความรู้หรือสติปัญญา เป็นต้น ผู้วิจัยคาดว่าในการวิจัยกรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ก็จะทำให้สามารถมีข้อมูลเชิงประจักษ์ในการใช้หลักการทรงงานของศาสตร์พระราชาในปัจจัยอื่นๆ นอกเหนือจากงานวิจัยนี้ได้

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาปรัชญาทฤษฎีแห่งศาสตร์พระราชานในคณะกรรมการขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชาสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. 2559. **ทฤษฎีแห่งศาสตร์พระราชาน**. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานคณะกรรมการติดตามการบริหารงบประมาณ สำนักกรรมาธิการ 1.
- ชัยนัต ประดิษฐ์ศิลป์. 2561. การสำรวจเชิงวิพากเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านการกระจายอำนาจสู่ ท้องถิ่น ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. 2550. **100 ปี การปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ.2440-2540**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คบไฟ.
- นิรินทร์ วิทยาเกียรติเลิศ และ วลลภ รัฐฉัตรานนท์. 2561. "ความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเจ้าหน้าที่ในสหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด (ในพระบรมราชูปถัมภ์)." **วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา** 7 (1): 214-224.
- ปภาวรินทร์ พิธรัตน์ และ นิตยา เงินประเสริฐศรี. 2558. "ประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 104 ค่ายสมเด็จพระเอกาทศรถ จังหวัดพิษณุโลก." **วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา** 4 (4): 152-161.
- พัชรีย์ สิโรรส. 2555. **พลวัตนโยบายสาธารณะ: จากรัฐ เอกชน สู่ประชาชน**. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อภิชัย พันธเสน และคณะ. 2549. **สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อภิชัย พันธเสน. 2560. **สังคมธรรมาธิปไตย**. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- Held, D. 1987. **Model of Democracy**. California: Stanford University Press.
- Jermisittiparsert, K., Atsadamongkhon, A., & Sriyakul, T. 2015. "Politics in the Process of Establishing Local Development Plan: Case Study of the Lan Tak Fah Subdistrict Administrative Organization, Nakornchaisri, Nakornpathom, Thailand." **Review of European Studies** 7 (12): 75-89.
- Miller, W., Dickson, M., and Stoker, G. 2000. **Models of Local Governance Public Opinion and Political Theory in Britain**. New York: Palgrave.